

Az erőd fal leglátványosabb eleme az ÉK-i bástya. A többi résztől eltérően ezt csak téglából (31×16×6 cm) építették. A bástyából megmaradt 13 sornyi téglakb. 1 m magasságban. A másik bástyához hasonlóan ez is háromnegyed kör alakú, kb. 7 m átmérőjű és 1 m széles.

A templom É-i oldalán három kutatóárkot nyitottunk azzal a céllal, hogy megtaláljuk az Árpád-kori templom körítő falát. A metszetalakban azonban nem bukkantunk Árpád-kori falakra, csak a templom központi fűtését egykor biztosító csövek téglaburkolatára és egy szerelőaknára.

A Bocskai-szobor körül három kutatóárkot nyitottunk. Az elsőben megtaláltuk a 20. sz. elején lebontott régi városháza boltíves alapozását. Ezenkívül egy késő középkori agyaggyerő gödröt is feltártunk. A másodikban is a régi városháza falait tártuk fel. A harmadikban sem falak, sem régészeti objektumok nem voltak.

A templom déli oldalán egy 14×10 méteres területen a templom körüli temető egy részletét vizsgáltuk meg. Itt több mint 130 sírt tártunk fel. Az elhunytak nagy részét melléklet nélkül temették el. A gazdagabb sírokban találtunk pénzerméket a Hunyadiak korából, bronzveretes öveket, pártákat. A mellékletekből megállapítható, hogy ezen a részen a 15. században már biztosan temetkeztek.

M. NEPPER IBOLYA – D. SZABÓ LÁSZLÓ

171. Hajdúböszörmény, Brassó tér

(Hajdú-Bihar megye) Sza, Á

2005. április 8. és szeptember 28. között megelőző feltárást végeztünk a Hajdúböszörmény és Debrecen között nagyjából félúton, a 35. sz. úttól kb. 5 km-re Ny-ra, a valamikor vízjárta K-Ny-i irányú Brassó-ér déli partján fekvő lelőhelyen (M35-II. 8.). A nyomvonal szélességében mintegy 400 m hosszan tisztítottuk meg a felszínt (kb. 20 000 m²), és ennek teljes hosszában igen intenzív szarmata (római császárkor, Kr. u. 2–4. sz.) és Árpád-kori (11–13. sz.) emlékekre bukkantunk. A vízfolyáshoz közelebb inkább a szarmata településhez tartozó házakat és gödröket tártunk fel; az Árpád-kori település központja ettől délebbre esett, a magasabb részre. A szarmata településből feltárt objektumok nagy része kerek, méhkas alakú tárológödör és ezek között elszórva helyezkedett el a néhány lakóépület. A falu déli szélén előkerült három kút is. Az Árpád-kori településnek mintegy húsz házat találtunk meg, amelyek körül több mint 80 szabadtéri kemencét tártunk fel, összesen mintegy 780 objektumot. A település déli végét árokrendszer zárta le.

KOLOZSI BARBARA

172. Hajdúböszörmény, Csíkos-tanya

(Hajdú-Bihar megye) U, Sza, A, Á

2005-ben folytattuk az M35 autópálya 16. sz. lelőhelyének a feltárást az előző évben lehumuszolt felszínen,

ill. a nyomvonal területére eső erdősávban. Szeptember végére összesen 11 710 m²-t tártunk fel, melyen 906 objektumhoz 1118 stratigráfiai egységet rendeltünk. Az előző években megfigyelt korszakok objektumai kerültek elő.

A középső neolitikumot továbbra is csak elszórtan jelentkező gödrök jelezték. Az egyikben több nagyméretű obszidián-magkövet találtunk.

A lelőhelyen a szarmata településnek tártuk fel a legtöbb objektumát. A három év alatt megismert területen pontos településszerkezeti megfigyeléseket tudtunk végezni. K-i és Ny-i irányban megtaláltuk a települést kerítő árkokat, melyek egymástól kb. 340 m-re voltak. Maga a település két különálló részre tagolódott, melyeket további árkok határoltak. Itt a félig földbe mélyített, négyszögletes házak kisebb csoportokat alkottak, gyakran még egy sekélyebb négyszögletes, esetleg íves árokkal is körülvtették őket. A házak közvetlen közelében csak kisebb, méhkas alakú gödrök és téglalap alakú, 2–3 m mély vízgyűjtő aknák helyezkedtek el. A házaktól elkülönülten, csoportosan találtuk a kutakat és a nagyobb gödröket.

A településnek mind a két végében, a kerítőárkok közelében temetkezéseket tártunk fel. A K-i oldalon csak egyetlen körárokos sír jelentkezett, melyben a rablás ellenére is ezüstvereteket találtunk. A Ny-i oldalon egy 34 sírből álló temetőrészlet került elő. A sírok négy, K-Ny-i irányú, párhuzamos sort alkottak, melyekhez három körárokos temetkezés is csatlakozott. A vázak tájolása D-É-i. A sírok egy részét kirabolták. A gyöngyökön kívül bronz fülbevalókat, karkötőket és fibulákat találtunk, néhány sírban vaskések töredékei is előkerültek, ill. szinte minden sírban találtunk edényt a lábához elhelyezve.

Befejeztük a lelőhely DK-i felében lévő avar kori temető feltárást is. Három oldalon megtaláltuk a temető szélét, egyedül a DNy-i rész maradt ki a feltárásból. 2005-ben 121 sírt bontottunk ki, így a sírok száma 170-re emelkedett. A sírok általában nyújtott vázas, ÉNy-DK irányítású, önálló temetkezések voltak, csak egy-két esetben figyeltünk meg kettős temetkezést, melyeknél mindig egy felnőttet és egy gyermeket találtunk. Egy hamvasztásos sírt is feltártunk, mely rítus ezen a területen eddig teljesen ismeretlen volt. A sírok túlnyomó részénél csak a lábánál elhelyezett állatcsont szolgált mellékletként, esetleg egy-két vas övcsatot, vagy kis vaskést tartalmaztak. A gazdagabb mellékletű temetkezéseket általában mélyebb sírgödrökben találtuk, leginkább a temető középső részén. A nőknél előfordultak az aranyfóliás ikergyöngyök, fülbevalók, üvegpasszta orsógombok, két esetben pedig bizánci csat is szerepelt az ékszerkészletben. A férfisírokban bronz övvereteket, csatokat, valamint egy csontból faragott, díszített szíjelosztót is találtunk. A gazdagabb sírokban a fej mellé gyakran edényt helyeztek.

Munkatársak: Bényei Zsolt fotós-technikus (Déri Múzeum, Debrecen) és az ELTE Régészettudományi Intézet hallgatói.

RACZKY PÁL – KOVÁCS KATALIN – VÁCZI GÁBOR

